

“We hebben het tij gekeerd.”

Jaarverslag 2015
Klimaatverbond Nederland

April 2016

COLOFON

Klimaatverbond Nederland
Oude Kraan 72, 6811 LL Arnhem
Postbus 9, 6800 AA Arnhem
Telefoon: 026 - 8450826
E-mail: Info@klimaatverbond.nl
Internet: www.klimaatverbond.nl

12 april 2016

Geachte leden van Klimaatverbond,

Hierbij bied ik u namens ons bestuur het jaarverslag over 2015 van Klimaatverbond Nederland aan. Het was een prachtig jaar. Een zeer succesvolle Warmetruiendag, het ondertekenen van het Gelders Energieakkoord, de Green Deal Scholen, onze Ledendag, de Kinderklimaattop en nog veel meer geslaagde activiteiten maken duidelijk dat de zorg om ons klimaat wel degelijk leeft in onze samenleving. De overwinning van de Klimaatzaak, het voorstel om te komen tot een Klimaatwet en het in december gesloten Klimaatakkoord maakt dat we in 2015 het tij definitief hebben gekeerd. Niemand twijfelt meer aan klimaatverandering, niemand twijfelt meer aan de noodzaak voor actie.

Wij als decentrale overheden en leden van Klimaatverbond Nederland moeten ons nog meer beseffen dat de rol van 'niet-statelijke actoren' van belang is. Anders gezegd: wij zijn belangrijk en wij kunnen een verschil maken. Daarom ook is het goed dat Klimaatverbond Nederland mede oprichter is van de Nederlandse Klimaatcoalitie. In 2016 zetten we ons werk hierin voort. En daarom was het goed dat ik -samen met gemeenten als Breda, Nijmegen, Amsterdam en Goeree Overflakkee, in Parijs aanwezig was. Overigens was ik daar namens u allen en heb ik onze Klimaatverklaring voor het voetlicht kunnen brengen. Deze is overhandigd aan zowel staatssecretaris Dijksma als aan premier Rutte!

Velen van u hebben meegedaan aan activiteiten als de Warmetruiendag, de Energy Battle, de Groene Voetstappen en participeren in de Zonatlas en het Gelders Energieakkoord. Ook draaien tientallen leden warm om volgend jaar te gaan deelnemen aan de Green Deal Scholen en aan ons Klimaatadaptatie programma. Alle activiteiten kwamen tot stand door een zeer actief en betrokken team van mensen.

Met de voeten in de klei en ons hoofd in een klimaatneutrale toekomst werken wij ook komende jaren graag met u verder aan een klimaatneutrale organisatie in 2030 en een klimaatneutraal Nederland, uiterlijk in 2050. Dit doen wij zonder onze solidariteit met landen die nu al dagelijks geconfronteerd worden met de gevolgen van klimaatverandering, uit het oog te verliezen.

Namens het bestuur van Klimaatverbond Nederland dank ik u voor uw betrokkenheid.

Met vriendelijke groet,

Stephan Brandligt

Inhoud

Inhoud	2
1 Klimaatverbond Nederland	3
1.1 Leden	3
1.2 Bestuur van vereniging Klimaatverbond Nederland	3
1.3 Bestuur van Stichting Klimaatverbond Nederland	4
1.4 Secretariaat en team Klimaatverbond	4
1.5 Jaarvergadering en ledendag	4
1.6 Communicatie, community, netwerken en belangenbehartiging	5
1.7 Europese koepels en internationale samenwerking	6
2 Activiteiten 2015	7
2.1 Klimaatadaptatie	7
2.2 Consultatie onder de leden over klimaatadaptatie	7
2.3 Versterken netwerken rondom adaptatie	8
2.4 Gelders Energieakkoord	8
2.5 Klimaatcoalitie	9
2.6 Regiobijeenkomsten	10
2.7 Community based communicatie	11
2.8 Greenchoice Warmetruiendag	11
2.9 Green Deal Scholen	12
2.10 Groene Voetstappen en Kinderklimaatop	13
2.11 Klimaatverbond Energy Battle	14
2.12 Zonatlas	15
2.13 Zonatlas Gelderland	16
2.14 Zonnekaart Utrecht	17
2.15 Lokale Energie Etalage - Monitoring	18
3 Slotwoord uit het team: waar we trots op zijn!	19
4 Financieel verslag 2015	20

1 Klimaatverbond Nederland

Vereniging Klimaatverbond Nederland is sinds 1992 een ledenorganisatie van, voor en door decentrale overheden. Het bestuur bestaat uit bestuurders van gemeenten, provincies en waterschappen. Sinds 2015 is het statutair mogelijk om ook voormalige bestuurders in het bestuur op te nemen.

1.1 Leden

Eind 2015 had Klimaatverbond Nederland 164 leden, bestaande uit 147 gemeenten, 11 provincies, 2 milieudiensten en 4 waterschappen. Als nieuwe leden werden gemeente Baarn, gemeente Middelburg, Hoogheemraadschap van Delfland en waterschap Vechtstromen verwelkomd.

1.2 Bestuur van vereniging Klimaatverbond Nederland

Het bestuur vergaderde in 2015 vijf keer. Het bestuur bestond op 31-12-'15 uit de volgende leden:

- Stephan Brandligt, wethouder gemeente Delft (GL) – voorzitter
- Ronald van Meygaarden, wethouder gemeente Geldermalsen (Dorpsbelangen) - penningmeester en secretaris
- Hennie Roorda, heemraad Waterschap Rivierenland (Water Natuurlijk) – vicevoorzitter
- Berend de Vries, wethouder gemeente Tilburg (D66) – algemeen bestuurslid
- Margreet van Gastel, oud wethouder Arnhem (VVD) – algemeen bestuurslid
- Abdeluheh Choho, wethouder gemeente Amsterdam (D66) – algemeen bestuurslid

Afgetreden per 3 juni: Annemieke Traag, gedeputeerde provincie Gelderland (D66) – algemeen bestuurslid.

De bestuursleden zijn uitgenodigd om lid van het bestuur te worden vanwege hun ambitie, expertise en ervaring met klimaatbeleid. Zo zijn bijvoorbeeld de heer De Vries, mevrouw Traag en mevrouw Roorda tevens Klimaatambassadeurs en zijn de heren Brandligt en De Vries tevens lid van de VNG-commissie Milieu, Energie en Mobiliteit. Zo is ieder van de bestuursleden actief in

relevante andere besturen, commissies, nationale en internationale netwerken. Dit helpt ons om onze rol als verbindende partij goed te kunnen uitvoeren. De heren Linnekamp en De la Court zijn teruggetreden als adviseurs.

1.3 Bestuur van Stichting Klimaatverbond Nederland

Het bestuur van de stichting maakt onderdeel uit van het bestuur van de vereniging en bestond tot eind 2015 uit de volgende leden:

- Stephan Brandligt (voorzitter),
- Hennie Roorda (secretaris) en
- Ronald van Meygaarden (penningmeester)

1.4 Secretariaat en team Klimaatverbond

Voor de organisatie is 2015 een belangrijk jaar geweest. Vereniging en Stichting vallen weer onder één bestuur. Alle werknemers en aangesloten zzp'ers vormen uitdrukkelijk één team. Het team is vijf keer een volle dag bijeen geweest om koers en activiteiten van Klimaatverbond te bespreken en verder te ontwikkelen. Het bestuur heeft eind 2014 de organisatie voor 2015 een duidelijke opdracht meegegeven: **meer focus in de activiteiten en meer samenwerking met de leden**. Aan beide opdrachten is met volle overgave gewerkt. Meer focus is terug te lezen in een mooi jaarplan voor 2016. Meer contact met de leden heeft geleid tot een reeks activiteiten in het land, georganiseerd in huis bij de leden. En tot een mooie ledendag op 17 september.

1.5 Jaarvergadering en ledendag

In 2015 heeft de jaarvergadering plaatsgevonden op 3 juni in Apeldoorn, aansluitend op het VNG congres. Traditiegetrouw zijn jaarverslag, jaarrekening en jaarplan goedgekeurd. Het inhoudelijke gesprek ging over klimaatadaptatie. Ook Klimaatverbond neemt in nauwe samenhang met activiteiten gefocust op mitigatie de urgentie om te werken aan klimaatadaptatie mee in haar activiteiten.

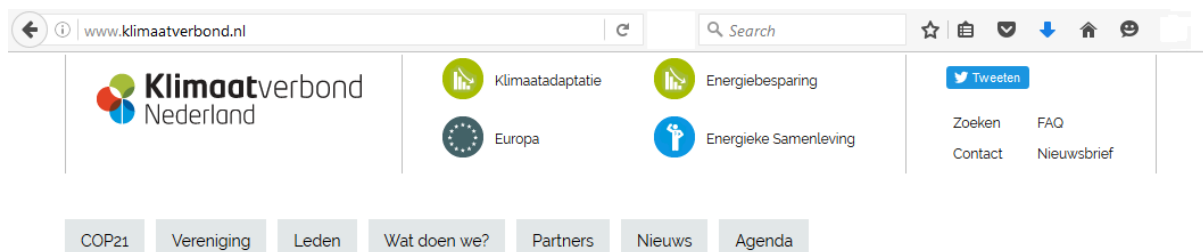
Op 17 september vond een ledendag plaats bij gastgemeente Amersfoort, waarbij in de ochtend de inhoudelijke focus wat meer lag op mitigatie en in de middag op adaptatie. Alle output ging mee naar verdiepende activiteiten die na de ledendag plaatsvonden, én de gezamenlijke Klimaatverklaring ging mee de VN Klimaattop in Parijs.

1.6 Communicatie, community, netwerken en belangenbehartiging

Website

De website van Klimaatverbond Nederland toont alle actuele informatie die Klimaatverbond Nederland voor haar leden en andere geïnteresseerden beschikbaar stelt. Klimaatverbond Nederland neemt bewust ook van andere organisaties nieuws en agenda items op in haar communicatiekanalen, voor zover deze relevant zijn voor haar leden en het bereiken van onze doelen.

Nieuwsbrief en ledennieuws

In 2015 is maandelijks een digitale nieuwsbrief verschenen, waarmee meer dan 1000 geïnteresseerden worden geïnformeerd over het laatste nieuws en bijeenkomsten op het gebied van klimaat en hernieuwbare energie. Speciaal voor leden wordt periodiek per e-mail een 'Bericht van de Voorzitter' verstuurd. Deze worden 3 á 4 keer per jaar verstuurd op het moment dat er specifiek voor de leden belangrijke zaken zijn (richting 330 bestuurders en ondersteuners). Tussendoor wordt in het kader van een specifiek project of campagne regelmatig gemaïld en contact gelegd met leden.

Sociale media

Klimaatverbond Nederland is inmiddels een gewaardeerde opinieleider op Twitter. Het Twitteraccount @Klimaatverbond heeft eind 2015 circa 9200 volgers, onder wie ruim 100 wethouders, vele ambtenaren en invloedrijke personen in Nederland op het gebied van klimaat en energie. De Facebook-pagina van Klimaatverbond Nederland wordt met regelmaat voorzien van relevante klimaatkennis en nieuws.

Projectleider: Projectleiders

Twitter-account: @Klimaatverbond

Lobby

In dit kader zijn de volgende activiteiten ontplooit:

- lobby-overleg met VNG, G32, G4, IPO, UvW.
- SER Energieakkoord: participatie in de Borgingscommissie. Daarnaast geparticipeerd in diverse discussies en overleggen m.b.t. extra inzet Energieakkoord, communicatieoverleg en ondersteuning van voorzitter bij bijeenkomsten Borgingscommissie.
- structurele ambtelijke contact met IenM, EZ en BZK.
- e. Strategisch overleg met Netbeheer Nederland en Alliander.

Projectleider: Donald van den Akker

Betrokken bestuurder: Stephan Brandligt

Financiën: €10.000 uit eigen middelen.

1.7 Europese koepels en internationale samenwerking

Klimaatverbond Nederland houdt altijd scherp hoe klimaat zich mondiaal ontwikkeld en welke bewegingen relevant zijn. Daarbij blijft de focus van onze bijdrage liggen op het versterken van de rol van decentrale overheden, in Nederland. **Mondiaal:** Klimaatverbond Nederland neemt deel aan de Nederlandse Klimaatcoalitie met als doel om de rol en het belang van non state actors (waaronder decentrale overheden) in het klimaatvraagstuk te benadrukken bij de VN-klimaatonderhandelingen. **Europees:** Klimaatverbond Nederland ondersteunt het Covenant of Mayors (burgemeestersconvenant) en zijn we actief lid van Energy Cities.

Klimaatverbond Nederland is lid van Energy Cities. Zodoende zijn alle leden van Klimaatverbond Nederland via dit overkoepelende lidmaatschap aangesloten op de communicatie en lobby die Energy Cities biedt en kunnen zij deelnemen aan regelmatig aangeboden webinars. Ook de samenvattingen van relevante EU-financiering en adviezen richting de Europese Commissie komen in vroege stadia beschikbaar voor Klimaatverbond Nederland en haar leden. Andersom kan Klimaatverbond Nederland mee standpunten bepalen die in Europese speelveld van belang zijn. Voorzitter Brandligt is tevens bestuurder bij Energy Cities.

Website: www.energy-cities.eu

Twitter-Account: @energycities

Klimaatverbond Nederland onderhoudt contacten met de Nederlandse CoM-leden en het contact met het Europese kantoor in Brussel. Klimaatverbond Nederland vervult een makelaarsfunctie tussen de Nederlandse gemeenten en regio's en de Europese ondersteuningsstructuur. Ambassadeur voor de Nederlandse gemeenten in burgemeester Arnoud Rodenburg van gemeente Midden-Delfland.

Website: www.burgemeestersconvenant.nl

Twitter-Account: @ConvenantNL @eumayors

2 Activiteiten 2015

Op de volgende pagina's een verslag van wat we in 2015 aan projecten en activiteiten realiseerden. Vele komen voort uit 2014 en de meesten lopen door in 2016.

2.1 Klimaatadaptatie

Sinds de oprichting van Klimaatverbond Nederland heeft de focus voor de strategie en activiteiten gelegen op klimaat*mitigatie*: het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen die het klimaatprobleem veroorzaken. Echter, omdat deze activiteiten nationaal en mondiaal te langzaam gaan, blijven de gevolgen van klimaatverandering niet uit. Iedereen zal er mee te maken krijgen en aanpassing aan deze gevolgen: klimaat*adaptatie*, is daarom noodzakelijk. In oktober 2014 hebben wij de Algemene Intentieverklaring Ruimtelijke Adaptatie van IenM ondertekend in het kader van het Deltaprogramma Nieuwbouw en Herstructurering. Klimaatverbond Nederland benadert de problematiek echter breder (dus niet alleen vanuit water en techniek) en probeert daarmee ook de sociale dimensie aan droogte, hitte, overstroming en wateroverlast op te pakken. Goed adaptatiebeleid biedt kansen om de leefbaarheid, gezondheid en veiligheid te vergroten.

Projectleider: Madeleen Helmer i.s.m. Niels Tjihuis (student van de UU i.h.k.v. zijn masterscriptie voor de opleiding sustainable development)

Betrokken bestuurder: Annemieke Traag, na juni vacature

2.2 Consultatie onder de leden over klimaatadaptatie

Doel: In de eerste maanden van 2015 hebben we een consultatie van de leden houden over klimaatadaptatie door middel van telefonische diepte-interviews met leden over kennis van klimaatadaptatie en ondersteuningsbehoefte. De consultatie is de nulmeting op basis waarvan de komende jaren vooruitgang gemeten kan worden.

Gerealiseerd: De consultatieronde onder lidgemeenten is afgerond en de verkregen gegevens zijn opgeslagen in een uitgebreide excel-sheet. 85 leden hebben deelgenomen aan de consultatie. Hieruit is een presentatie en rapportage voortgekomen (Voetje voor voetje). De presentatie is gehouden voor ministerie van IenM en plenair op de ledendag. Het adaptatieteam heeft op basis van de bevindingen een plan van aanpak en een aanbod gemaakt voor de peloton-gemeenten, waar niet vanzelfsprekend aandacht is voor klimaatadaptatie, maar waar gevolgen zich wel zullen manifesteren. In het plan van aanpak zit ook een begroting en een financieringsplan. De uitkomsten van het onderzoek zijn breed gedeeld. Het onderzoek wordt ook gewaardeerd door

andere partijen in Nederland die met adaptatie bezig zijn, waaronder het Ministerie van IenM.

Projectleider: Madeleen Helmer i.s.m. Niels Tjhuis

2.3 Versterken netwerken rondom adaptatie

Doel: Actoren binnen het onderwerp adaptatie leren kennen en mogelijke kruisbestuivingen faciliteren, bijvoorbeeld met de veiligheidsregio's en de gezondheidssector. Kennisontwikkeling en -deling is hierbij een belangrijk aspect. Ook aansluiting bij initiatieven als 'operatie steenbreek' (voor de ontharding van particuliere tuinen) en de watercoalitie (voor slimmer gebruik van water) hoort daarbij.

Gerealiseerd: Eind januari als zeer nuttig ervaren 'snuffelbijeenkomst' georganiseerd tussen vertegenwoordigers van de veiligheidssector en adaptatie deskundigen van Deltares. Eind februari succesvolle bijeenkomst veiligheidsregio (GHOR) Gelderland-Zuid. Opschaling naar andere regio's wordt voorbereid. Aangesloten bij PBL presentatie in het kader van de NAS en de ontwikkeling van adaptatiecursussen open universiteit. Bovendien kennisbijeenkomst bijgewoond over Europese adaptatie in Brussel. In het voorjaar is intensiever contact gezocht met andere aanbieders van capaciteitsopbouw voor adaptatie wat leidde tot een succesvolle bijeenkomst bij Tauw b.v. Kennisdeling was daar van belang en zal ook in de toekomst een belangrijk aandachtspunt zijn voor Klimaatverbond Nederland. Met de GGD Arnhem is afgesproken te onderzoeken of een nationale bijeenkomst over lokale hitteplannen georganiseerd kunnen worden.

Klimaatverbond Nederland heeft zicht aangesloten bij de nieuwe werkgroep adaptatie van de Climate Alliance. Op de eerste bijeenkomst in Brussel zijn de resultaten van de consultatie gepresenteerd. Het adaptatieteam volgt regelmatig (1-2 keer per maand) bijeenkomsten rond adaptatie op uitnodiging of op eigen initiatief.

2.4 Gelders Energieakkoord

GELDERS ENERGIEAKKOORD

Wat is het: Een ambitieuze invulling van het landelijk energieakkoord voor Gelderland. Hierbij zijn veel partijen betrokken, waaronder provincie, alle gemeenten en waterschappen, Alliander, MKB en grote bedrijven, GNMF en de regionale uitvoeringsdiensten.

Doel: Ondersteuning van het proces; de 'lessons learned' van dit proces nationaal terugkoppelen en het concept door ontwikkelen voor andere provincies en regio's.

Gerealiseerd: Gelders energieakkoord is op 17 maart door meer dan honderd partijen ondertekend, inclusief provincie Gelderland. De aanloop naar de ondertekening is een ingewikkeld maar succesvol traject geweest. Direct na ondertekening is Klimaatverbond i.s.m. Alliander en de GNMF van start gegaan om met alle betrokkenen te komen tot een Plan van

Aanpak voor de uitvoering van het akkoord. Het Plan van Aanpak is gepresenteerd aan de GEA borgingscommissie en een groot aantal tafels zijn van start om afspraken vorm te geven. Ruim een half jaar later lag het eerste concept uitvoeringsplan voor, dat 18 november door de Gelderse borgingscommissie besproken goed gekeurd is. Dé conclusie van de borgingscommissie was dat het Gelders uitvoeringsplan de goede richting gevonden had. Kern van dit plan is versterking van de 'energieke samenleving' én het vormgeven van renderende en revoluerende businesscases in het verduurzamen van Gelderland. Het uitvoeringsplan van het Gelders Energieakkoord omvat meer dan 80 concrete acties. Ruim 480 mensen zijn betrokken bij de 17 thematafels. Zij worden nu uitgedaagd om hun acties om te zetten in functionele verdienmodellen. Financiers, als pensioenfondsen, verzekeraars en SVN zijn aangesloten. Zij staan in de startblokken om de voorstellen door hun 'wasstraat' te halen en op basis van een stevig ontwikkelproces te financieren. Volume, samenhang, risicospreiding en stevige financieel/juridische constructies om baten te doen revolueren in de lokale economie moeten daarvoor de basis vormen.

Projectleider: Thijs de la Court i.s.m. Petra Lettink

Betrokken bestuurder: Stephan Brandligt

Website: www.geldersenergieakkoord.nl

2.5 Klimaatcoalitie

De Nederlandse Klimaatcoalitie

Wat is het: De Nederlandse Klimaatcoalitie bouwt samen met de deelnemers aan een sterke coalitie om voor 2050 klimaatneutraal ondernemen de norm te maken.

Doel: Doel van de klimaatcoalitie is een Klimaatneutraal Nederland in 2050. In 2016 zal de Klimaatcoalitie op basis van het jaarplan verschillende activiteiten organiseren op het gebied van kennisontwikkeling en kennisdeling rond de doelstelling; het stimuleren en opschalen van relevante initiatieven van deelnemende organisaties in het kader van de doelstelling.

Gerealiseerd:

Inmiddels hebben meer dan 550 organisaties zich aangesloten bij de Klimaatcoalitie.

Het Klimaatcoalitie Zomerevent in juni was een succesvolle publieke aftrap. De workshop over leiderschap, game changers en nieuwe economie werd verzorgd door Klimaatverbond Nederland.

Richting de COP21 in Parijs zijn er een aantal activiteiten voorbereid:

1. de Klimaatverklaring: brede werving voor de Klimaatcoalitie en verankering van de doelstelling

van een klimaatneutrale organisatie uiterlijk in 2030;

2. regionale bijeenkomsten met diverse workshops, bestuurderssessie en tekenmoment voor Klimaatverklaring.

De Klimaatverklaring is ondertekend door ruim 100 decentrale overheden en op 28 november gepubliceerd in Volkskrant, Trouw en AD. Op 28 november ook door de voorzitter aangeboden aan staatssecretaris Dijkema in de rijdende Train to Paris. Klimaatverbond heeft bijgedragen zowel aan het programma in de Train to Paris als mede georganiseerd aan het programma door gemeenten en waterschappen (leden) van het Nederlandse paviljoen op de COP21. Het laatste programma onderdeel van de Klimaatcoalitie was de terugkeerbijeenkomst van de COP21 op 17 december, waar de Nederlandse delegatie verslag deed van de COP21.

Projectleider: Donald van den Akker i.s.m. Ariane van Lelieveld

Betrokken bestuurder: Stephan Brandligt

Samenwerking: Ministerie van Infrastructuur en Milieu, MVO Nederland en Natuur en Milieu

Website: www.klimaatcoalitie.nl

Twitter-account: @klimaatcoalitie (in eigen beheer)

2.6 Regiobijeenkomsten

Wat is het: Bijeenkomsten voor gemeenteambtenaren en bestuurders in regionaal/provinciaal.

Doel: Inspiratie voor decentrale overheden met betrekking tot een nieuwe fase van lokaal klimaatbeleid

Toelichting: De klimaattop in Parijs (COP21) leidt een nieuwe fase in van (lokaal) klimaatbeleid. Om decentrale overheden bekend te maken met enkele elementen van toekomstig klimaatbeleid worden regionale bijeenkomsten gehouden. Door het regionale aspect worden ook gemeenten die minder op landelijke bijeenkomsten aanwezig zijn in de gelegenheid gesteld te komen. Onderwerpen betreffen onder meer strategisch klimaatbeleid, adaptatie en de klimaat-neutrale organisatie. De bijeenkomsten zijn gestart in 2015 en worden vervolgd in 2016.

Projectleider: Donald van den Akker i.s.m. Ariane Lelieveld en Matty van Leijenhorst

Betrokken bestuurder: alle bestuursleden

Samenwerking: Lokale Klimaat Agenda (IenM), Alliander, Stimular, RWS/VNG (LEE)

2.7 Community based communicatie

Wat is het: Verkenning van de mogelijkheden van een community-based campagne om particuliere woningeigenaren tot energie besparen te bewegen.

Gerealiseerd: Verkenning gepresenteerd in werkgroep voorlichtingsprogramma SER Energieakkoord. Een community based aanpak voor VvE's is dieper uitgewerkt. Het project is afgerond met een publicatie "De burens doen het ook". De publicatie is beschikbaar!

Toelichting: In het SER Energie Akkoord is een afspraak opgenomen om te komen tot een nationale Voorlichtingscampagne gericht op energiebesparing door de woonconsument. Na ondertekening van het Energieakkoord in september 2013 is Klimaatverbond Nederland binnen het kader van het Energieakkoord trekker geworden van deze afspraak. Met diverse ondertekenaars van het Energieakkoord maar ook met organisaties daarbuiten, is het gesprek aangegaan om te onderzoeken welke mogelijkheden tot de realisering van deze afspraak er zijn. Resultaat hiervan is dat Klimaatverbond Nederland een werkgroep Voorlichtingscampagne Energie Akkoord heeft opgericht en in overleg met deze werkgroep en het ministerie van BZK deze heeft overgedragen aan genoemd ministerie. Op verzoek van het ministerie is Klimaatverbond Nederland vervolgens gestart met het uitvoeren van een verkenning naar de mogelijkheden om gemeenschappen in te zetten in de campagne. Hierbij stond de vraag centraal "Hoe kunnen we de kracht van de (nieuwe) lokale gemeenschappen benutten om woningeigenaren met voorlichting, communicatie en marketing tot energiebesparing te bewegen?". Om tot beantwoording van de vraag te komen, zijn drie werelden geselecteerd (buurten/wijken/stadscommunities, VvE's, huurdersorganisaties, volkstuinverenigingen, voetbalverenigingen en kerken) en is er met sleutelfiguren gesproken over de mogelijkheden van een community-based benadering.

Projectleider: Donald van den Akker en Paul Basset

2.8 Greenchoice Warmetruiendag

*Greenchoice
Warme Truiendag*

Wat is het: Dé nationale energiebesparingscampagne gedurende het winterseizoen, uitmondend in de Warmetruiendag op de tweede vrijdag in februari. Van deelnemers wordt gevraagd om de thermostaat minimaal één graad lager te zetten om zodoende te laten zien dat op deze manier gemakkelijk 7% energie op één dag bespaard kan worden zonder verlies van comfort.

Doel: Met de jaarlijkse Warmetruiendag zet Klimaatverbond Nederland het belang van energiebesparing op de kaart.

Gerealiseerd: De GWTD op 5 februari 2016 was een groot succes met zeer breed media bereik en 230.000 deelnemers. Met de start van de campagne, traditiegetrouw op 10/10 zijn de tellers weer op nul gezet, is de website aangepast en met name de aanmeldprocedure sterk vereenvoudigd:

van 7 stappen eerst naar 1 stap nu. Bij de lancering van de campagne is tegelijkertijd ook de trui van 2016 gelanceerd, een trui ontworpen door Caroline Evers van Bedtime for Bonzo, die samen met Anne-Marie Pronk de cultural creatives benadert om mee te doen aan Warmetruiendag. De trui werd gelanceerd tijdens de fashionshow van de fair fashion week en er waren in hetzelfde weekend diverse workshops en foto shoots bij de strawberry earth fair. Daarnaast zijn er vier campagne filmpjes ontwikkeld met een superhelden thema: 'Warmetruienman' en 'CO2man', en worden alle gemeenten benaderd met een inspiratiegids Warmetruiendag met de vraag om ofwel zelf mee te doen, ofwel bedrijven, organisaties en inwoners binnen de gemeente op te roepen mee te doen en energiebesparingsuccessen op de kaart te delen. Ook grote bedrijven worden (persoonlijk) benaderd om mee te doen. Dit jaar wordt voor het eerst het social media bereik gemonitord met de meest professionele tool die beschikbaar is.

Projectleider: Nathalie van Loon i.s.m. Anne-Marie Pronk en Nienke Trap

Betrokken bestuurder: Hennie Roorda

Samenwerking: Greenchoice

Website: www.warmetruiendag.nl

Twitter-Account: @warmetruiendag

2.9 Green Deal Scholen

Wat is het: Partijen willen met deze Green Deal versnelde realisatie van een gezonde leer- en werkomgeving voor medewerkers en leerlingen bereiken in een duurzaam en betaalbaar onderwijsgebouw. Onder verduurzaming van scholen verstaan de Green Deal partijen maatregelen die leiden tot minder energiegebruik, meer duurzame energiegebruik en verbetering van het binnenklimaat van scholen.

Doel: Een gezonde werk- en leeromgeving op scholen. Scholen zijn de iconen van de wijk.

Gerealiseerd: In 2015 hebben consultatierondes plaatsgevonden, is de gezamenlijke communicatie gestart, en is het plan van aanpak definitief gemaakt. Dit alles om deelnemers te werven. Klimaatverbond Nederland heeft een adviserende en uitvoerende rol in het programmateam. Wat betreft uitvoerende activiteiten was Klimaatverbond Nederland trekker van resultaatlijn 1, gericht op het creëren van draagvlak en deelname door scholen aan de Green Deal.

Dit raakt nauw aan communicatie over de Green Deal richting de doelgroep(en), dus ook hier vervult Klimaatverbond Nederland een rol. Op 10 november vond de officiële kick off plaats van het Uitvoeringsprogramma Green Deal scholen. Bestuurslid Berend de Vries deed dit op het podium van de jaarlijkse Kennisdag van Ruimte OK. Klimaatverbond Nederland is partner van de Kennisdag. In het uitvoeringsprogramma is Gebouwinzicht als belangrijk aspect omschreven. Deze zogenaamd de resultaatslijn is door Klimaatverbond Nederland in een projectplan uitgewerkt en aangeboden aan het programmateam van de Green Deal scholen. De activiteiten gaan in 2016 van start.

Extra toelichting: Minister Blok heeft het de Green deal en het uitvoeringsplan genoemd in zijn Tweede Kamerbrieven en het heeft tot een voorstel voor 3,7 miljoen aan financiering voor uitvoering van de Green Deal geleid.

Projectleider: Ruud van Vliet

Betrokken bestuurder: Berend de Vries

Samenwerking: Ruimte OK, GGD, RVO, VNG, PO- en VO-Raad, Ministeries IenM, OCW, EZ, BZK

Website: www.greendealscholen.nl

Twitter-Account: @greendealscholen

2.10 Groene Voetstappen en Kinderklimaatop

Wat is het: Groene Voetstappen is een actie waarbij kinderen gedurende één week in september Groene Voetstapstickers verdienen door lopend/fietsend naar school te gaan. Tijdens de week krijgen ze les over klimaat, CO₂, wereldburgerschap en verkeer. Deze week wordt vervolgd door een landelijke Kinderklimaatop, gerelateerd aan de COP.

Het algemene doel van de Groene Voetstappenactie is dat zoveel mogelijk kinderen en ouders lopend of fietsend naar school te gaan en hierdoor CO₂-uitstoot verminderen.

Gerealiseerd: 28.233 kinderen hebben met hun school meegedaan aan de Groene Voetstappen Tour. Deze tour ging door het land door middel van drie aftrappen op een basisschool, per regio een: van Amsterdam naar Utrecht naar Nijmegen.

De kinderen hebben met elkaar 193.688 Groene Voetstappen gezet. Dit betekent, gerelateerd aan de gemiddelde afstand van huis naar school in Nederland, dat zij in de Groene Voetstappenweken vijf rondjes om de aarde hebben afgelegd, zonder CO₂ uitstoot.

Er zijn twee succesvolle lokale Kinderklimaattoppen georganiseerd in Arnhem en Utrecht en een landelijke Kinderklimaattop op 6 november in Dordrecht. Deze drie lidgemeenten hebben als gastheer opgetreden en zeer actief (mee) georganiseerd. De verzamelde Groene Voetstappen en de ideeën uit de Kinderklimaattoppen zijn eerst aangeboden aan staatssecretaris Dijkzwaag op 28 november voor het vertrek van de 'Train to Paris' door de kinderen van Groene Voetstappen en Generatie C. Op 3 december zijn ze in Parijs, samen met de andere Europese Groene Voetstappen (project Zoom Kids on the Move van Climate Alliance) aangeboden aan Christiana Figueres door de jongerenvertegenwoordigers (voor ons waren dat Max van Deursen en Socha de la Fuente). In Europa hebben 86.830 kinderen meegedaan, dus ook dit jaar heeft Nederland een groot aandeel geleverd.

Dit jaar maakte Groene Voetstappen deel uit van een nieuw platform 'Generatie C', waar in nauwe samenwerking met het ministerie van IenM en stichting Natuur en Milieu een programma is opgezet in aanloop naar de Klimaattop in Parijs. Nieuw was dit jaar het Gouden Voetstappen Menu, waarin handelingsperspectieven van Trees for All (sponsor een boom), WaterSpaarders (korter douchen) en Greenpeace (gastles over klimaat) zijn opgenomen. Er worden nog steeds Gouden Voetstappen doorgegeven, maar er is in ieder geval al voor 74,5 bomen gesponsord. Daarnaast is de hele huisstijl van Groene Voetstappen vernieuwd, met een compleet nieuwe, beter werkende website en een nieuw stickerboekje.

Projectleider: Petra Lettink i.s.m. Cindy Gronouwe en Matty van Veldhuizen

Betrokken bestuurder: Hennie Roorda

Samenwerking: Ministerie IenM, Natuur en Milieu, gemeente Dordrecht, Klimaatcoalitie, Missing Chapter Foundation, Trees for All, Greenpeace, gemeente Arnhem,

Website: www.groenevoetstappen.nl

Twitter-Account: @groenevoetstap – Groene Voetstappen heeft op Twitter nu 4.211 volgers en op

Facebook 113 pagina likes en de laatste week een berichtenbereik van bijna 1300.

2.11 Klimaatverbond Energy Battle

Wat is het: Succesvolle, al vijf lopende campagne waarin mensen uit organisaties thuis met elkaar strijden om de hoogste energiebesparing m.b.v. een Wattcher. Campagne begint op de Dag van de Duurzaamheid (10-10) en eindigt op de Warmetruiendag (5 februari 2016).

Doel: Zo veel mogelijk gemeenten uitdagen om met teams van gemeenteambtenaren, raadsleden, bewoners of leerlingen zo veel mogelijk energie te besparen tijdens een Energy Battle. Doel in 2015 is om de campagne verder op te schalen, te verbinden met vergelijkbare initiatieven en te koppelen aan de slimme meters.

Gerealiseerd: Campagne succesvol geëindigd op 6 februari 2015, met goede resultaten en inspirerende verhalen van de deelnemende (10) gemeenten. Besloten om de acquisitie meteen in te zetten i.p.v. in mei. Wethouders van de drie hoogst eindigende gemeenten gevraagd ambassadeur van de Battle te worden. Nijmegen en Heemskerk gingen akkoord. Aanbod van 10% korting gedaan voor gemeenten die zich voor 30 april aanmelden.

Aan deze vijfde editie doen 18 gemeenten mee. Aan de eerste ronde deden zo'n 175 huishoudens mee. Gemiddeld is door alle teams samen in de eerste ronde 16% elektra en 15% gas bespaard. Op jaarbasis is dat een besparing van € 270 euro. In december is de tweede ronde in volle gang. In januari volgt de derde en laatste ronde. Vervolgens wordt op de Warmetruiendag bekend gemaakt welke gemeente de grootste besparing heeft gerealiseerd.

In vijf jaar tijd hebben 40 gemeenten deelgenomen met meer dan duizend huishoudens. Zij hebben gemiddeld 17% elektra en 16% gas bespaard ten opzichte van hun verbruik het jaar daarvoor.

Projectleider: Nienke Trap

Betrokken bestuurder: Hennie Roorda

Samenwerking: Wattcher

Website: www.klimaatverbondenergybattle.nl

Twitter-Account: @energybattle1

2.12 Zonatlas

Wat is het: Website op basis van een softwaretool, waarmee daken in Nederland op geschiktheid voor zonnepanelen beoordeeld kunnen worden.

Doel: Zonnepanelen op ieder geschikt dak! Zoveel mogelijk gemeenten en provincies voorzien van een Zonatlas om met behulp van dit online instrument een groei van zonne-energie in

Nederland te veroorzaken. In 2015 biedt Klimaatverbond Nederland de benodigde communicatie aan gemeenten over de Zonatlas, op sociale media en via e-mail.

Gerealiseerd: In 2015 heeft Klimaatverbond Nederland de ondersteuning voor gebruikers geboden en is Klimaatverbond actief geweest op Twitter als Zonatlas; zijn ook daar waar nodig vragen beantwoord over de werking van Zonatlas en zijn nog twee nieuwsbrieven uitgestuurd naar de Zonatlas-gemeenten.

Klimaatverbond Nederland heeft besloten om het oude samenwerkingscontract met Tetraeder te laten verlopen en geen nieuwe overeenkomst aan te gaan. Dat wat was beoogd met de introductie van Zonatlas in Nederland is geslaagd: heel Nederland beschikt over een interactieve tool waarmee de potentie van de daken in Nederland in kaart is gebracht.

Toelichting: In 2012 is Klimaatverbond Nederland een samenwerking aangegaan met het Duitse bedrijf Tetraeder.solar GmbH om het Duitse 'Solarpotenzialkataster' te vertalen naar een Zonatlas op basis van de Nederlandse situatie. Het project Zonatlas is landelijk bekend geworden en heeft veel belangstelling van overheden, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Zodoende is de Zonatlas geïntegreerd in andere online duurzame energie-tools; in gebruik genomen door energiecoöperaties en installateurs en Alliander maakt gebruik van de gegevens van de Zonatlas. De Zonatlas heeft niet alleen een groot netwerk onder zonne-energie organisaties (zowel maatschappelijk, als commercieel), maar ook onder beleidsmakers en de politiek. Waarbij soms verloren gaat dat Klimaatverbond Nederland initiatiefnemer was van de Zonatlas in Nederland in een periode waarin 'men' even niet meer geloofde in de potentie van zonne-energie.

Projectleider: Petra Lettink i.s.m. Anne-Marie Pronk en Matty van Leijenhorst

Betrokken bestuurder: Hennie Roorda

Samenwerking: tetraeder.solar gmbh

Website: www.zonatlas.nl

Twitter-Account: @zonatlas

2.13 Zonatlas Gelderland

Wat is het: Dé energie-potentiekaart voor zonne-energie in de Gelderse gemeenten.

Doel: Ondersteuning Gelderse gemeenten bij gebruik en bekendmaking Zonatlas

Gerealiseerd: De reguliere helpdesktaken zijn vervuld en er zijn acht nieuwsbrieven verstuurd. Op 22 april is een voorjaarsbijeenkomst georganiseerd in het stadhuis van Arnhem, met als gastspreker weerman Reinier van den Berg. In afronding van het project is in november een enquête uitgezet onder de Gelderse gemeenten. Dit om de tevredenheid te peilen over het instrument zelf en om de behoefte in kaart te brengen aan voortzetting van de Gelderse Zonatlas in de huidige vorm. Het onderzoek is afgerond en wordt in een evaluatie, met bijbehorend advies voor het vervolg aangeboden aan opdrachtgever Provincie Gelderland. Gedurende de afgelopen drie jaar vond er periodiek overleg plaats met de provincie Gelderland over de Zonatlas. De Zonatlas heeft een mooie plek in het energie-transitieprogramma van de provincie. Het traject Zonatlas Gelderland komt bij Klimaatverbond tot een afronding einde van 2015.

Toelichting: De Zonatlas van de provincie Gelderland heeft een bijzondere status. Klimaatverbond Nederland en provincie Gelderland zijn vanuit de pilot bij de gemeente Arnhem (2012) als eerste aan de slag gegaan met een Zonatlas voor alle 56 gemeenten. De lancering is gedaan door gedeputeerde Traag en de drie jaar na de lancering verzorgt Klimaatverbond Nederland de ondersteuning en doorontwikkeling van de Zonatlas(sen) in de provincie. Klimaatverbond Nederland heeft alle gemeenten persoonlijk begeleid. Daarna zijn zij aangehaakt op de regelmatige communicatie over de Zonatlas, opdat zij mee gaan in de doorontwikkeling. De 56 Gelderse gemeenten zijn in 2013-2014 door middel van 15 nieuwsbrieven op de hoogte gehouden van updates en informatie over de Zonatlas.

Projectleider: Petra Lettink i.s.m. Matty van Leijenhorst

Betrokken bestuurder: Hennie Roorda

Samenwerking: tetraeder.solar gmbh

Website: www.zonatlas.nl

Twitter-Account: @zonatlas

2.14 Zonnekaart Utrecht

Zonnekaart

Wat is het: Online zonne-potentiekaart, vergelijkbaar met Zonatlas.

Doel: Informatie verschaffen aan gebouwbezitters over geschiktheid van hun dak voor het opwekken van zonne-energie. Klimaatverbond Nederland heeft de opdracht om via de gemeenten bekendheid te geven aan de Zonnekaart en ervoor te zorgen dat de Zonnekaart breed gebruikt zal gaan worden om de toepassing van zonne-energie te vergroten in de Utrechtse gemeenten.

Gerealiseerd: Ondersteuning van Utrechtse gemeenten bij gebruik, verbetering en bekendmaking Zonnekaart.

Toelichting: Klimaatverbond Nederland en Natuur en Milieufederatie Utrecht werkten samen aan het communicatie- en ondersteuningsproject, dat zich in essentie richt op twee doelgroepen, namelijk de 26 Utrechtse gemeenten (ondersteunen en betrekken als samenwerkingspartner) en de partijen die actie kunnen en moeten ondernemen (bewoners, bedrijven, woningcorporaties en lokale energie-initiatieven). Op 19 februari heeft Klimaatverbond een bijdrage geleverd aan een inspiratiebijeenkomst in de vorm van een workshop voor gemeenten en energie-initiatieven. In 2015 zijn drie nieuwsflitsen verstuurd naar de Utrechtse gemeenten en lokale energie-initiatieven,

met hierin onder andere de highlight uit het nieuws, Twitter en bezoekersaantallen van Zonnekaart Utrecht.

Het op gang brengen van het gebruik van de Zonnekaart in de provincie Utrecht is in samenwerking met de Utrechtse Natuur- en Milieufederatie gedurende een jaar lang gestimuleerd. Dit traject is middels een overzicht en evaluatie van de activiteiten afgerond.

Projectleider: Matty van Leijenhorst

Betrokken bestuurder: Hennie Roorda

Samenwerking: Natuur en Milieufederatie Utrecht

Website: www.zonnekaart.nl

Twitter-Account: @Zonnekaart

2.15 Lokale Energie Etalage - Monitoring

Wat is het: Het projectteam 'VNG-Monitoring' monitort gemeentelijke activiteiten en resultaten binnen het Ondersteuningsprogramma Energie en geeft die op een laagdrempelige manier weer voor diverse doelgroepen.

Doel: Klimaatverbond Nederland participeert binnen de projectgroep en is verantwoordelijk voor de externe communicatie.

Gerealiseerd: De communicatie van de monitoringsgegevens en praktijkvoorbeelden gebeurt op de website www.lokaleenergieetalage.nl, die onder verantwoordelijkheid van Klimaatverbond Nederland speciaal voor dit doel is ontworpen. Klimaatverbond Nederland nodigt mensen uit om de gegevens op de website te bekijken door aandacht te genereren op Twitter, Facebook en workshops op regionale evenementen. Hiervoor zijn bijvoorbeeld acht bestuurders gefotografeerd en met een citaat over het versnellen van de energietransitie op social media geplaatst.

Toelichting: Vanwege de inspanningen en kennis van Klimaatverbond Nederland op het gebied van monitoring zijn wij begin 2014 door het VNG Energieteam betrokken bij deze opdracht die voort komt uit afspraken in het Energieakkoord van eind 2013. In dit project wordt een website gebouwd die gebaseerd is op drie bronnen: de Klimaatmonitor van RWS, de duurzaamheidsmeter van Klimaatverbond Nederland en Fair Business en inspirerende lokale iconen. Gemeenten kunnen straks vergelijken met andere gemeenten, landelijk, per provincie en met soorten gemeenten (Telos-indeling, oude industriestad, plattelandsgemeente etc.). KING heeft hiertoe een analysemodel ontwikkeld dat zal worden gekoppeld aan de Lokale Energie Etalage (welke in juni 2015 online gaat). De website wordt door ons geproduceerd en gecommuniceerd in samenwerking met het energieteam van VNG, KING, Rijkswaterstaat, Fair Business en VNG International.

Projectleider: Anne-Marie Pronk, opgevolgd door Matty van Leijenhorst

Betrokken bestuurder: Hennie Roorda en Abdeluheh Choho

Samenwerking: VNG, VNG international, KING gemeenten, Rijkswaterstaat

Website: www.lokaleenergieetalage.nl (in gedeeld beheer)

Twitter-Account: @energieetalage

3 Slotwoord uit het team: waar we trots op zijn!

Als team van Klimaatverbond hebben we hard gewerkt. We hebben onder andere activiteiten en instrumenten (door)ontwikkeld, zoals de 'Kansrijke Aanpakken' t.b.v. (regionale) samenwerking, een community-based aanpak, verduurzaming scholen (methode uit te rollen naar ander vastgoed). Daarnaast vervolgden we onze campagne-activiteiten om klimaatissues blijvend te agenderen: Warmetriendag en Groene Voetstappen bijvoorbeeld. Een zichtbare, nieuwe campagne was de Klimaatverklaring. Het bestuur heeft samen met een actieve groep leden de 'Klimaatverklaring' opgesteld om gezamenlijk een statement en commitment af te geven in aanloop naar de COP21 in Parijs. Omdat een aantal van onze (bestuurs-) leden ook daadwerkelijk in de Train to Paris zaten, ging de Klimaatverklaring niet alleen in communicatieve zin mee naar Parijs. Een bord met daarop de in diverse dagbladen gepubliceerde Klimaatverklaring werd in de Train to Paris aangeboden aan staatssecretaris Dijksma en tijdens de COP21 in Parijs aan premier Rutte. In het kader van de Nederlandse Klimaatcoalitie organiseerde Klimaatverbond direct na de COP21 een drukbezochte 'Terugkeerbijeenkomst' met de Nederlandse onderhandelingsdelegatie. De Provincie Zuid-Holland was een voortreffelijke gastheer!

Een tweede belangrijke bestuurlijke ontwikkeling is de kick-off bijeenkomst van de Green Deal Scholen, waarop ons bestuurslid De Vries, wethouder Tilburg, een GO gaf aan het Uitvoeringsplan Green deal Scholen. Bestuurlijke kracht en strategisch meedenken vanuit Klimaatverbond Nederland zal nodig blijven om de rol als beschermer van de 'why' van de Green Deal te kunnen blijven vervullen.

De voorbereidingen voor de 10de editie van de Warmetriendag begin oktober van start gegaan. Het is bijzonder voor een campagneactiviteit om een 10de verjaardag te mogen vieren. Deze verjaardag grijpen we aan om te laten zien dat Klimaatverbond Nederland een scharnierfunctie vervult tussen het veld van energiebesparingsinitiatieven en de leden.

4 Financieel verslag 2015

De vereniging heeft in juni 2015 het jaar 2014 financieel verantwoord en daarover is decharge verleend. Beide jaarrekeningen over 2015 zijn beschikbaar bij het bureau van Klimaatverbond. In juni wordt de jaarrekening van de vereniging ter goedkeuring aan de ALV voorgelegd. De jaarrekening van de stichting wordt altijd ter kennisname aan de ALV gestuurd.

In korte punten kan over de jaarrekening 2015 van de vereniging het volgende gezegd worden:

- De vereniging heeft een negatief resultaat geboekt van -/- € 5.255
- Dit wordt veroorzaakt door het opschonen van de balansposten stammend uit 2014 en eerder; door het afboeken van bedragen die de vereniging nog had moeten ontvangen inzake BTW compensatie en lidmaatschappen.

Bij de jaarrekening 2015 van de stichting horen de volgende opmerkingen:

1. De Stichting heeft in 2015 een positief resultaat geboekt van € 43.785.
2. Het positieve resultaat wordt ingezet voor ontwikkeling van activiteiten van Klimaatverbond en voor de continue verbetering van de ondersteuning van huidige activiteiten.

